TAM METİN BİLDİRİ · KONGREDE SUNULMUŞTUR (BİLDİRİ KİTABINDA BASILMAMIŞTIR)

Türk Dünyası Turizminde E-Ticaret ve Dijital Güven: Veri Koruma Rejimlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi (Türkiye–Kazakistan–Kırgızistan Örneği)

E-Commerce and Digital Trust in the Tourism of the Turkic World: A Comparative Analysis of Data Protection Regimes (The Case of Türkiye, Kazakhstan and Kyrgyzstan)

Mahmut Vural · Kutay Oktay
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi · Kastamonu Üniversitesi

Kongre	8. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Kongresi
Tarih / Yer	25–27 Eylül 2026, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, Türkiye
Durum	Kongrede sunulan tam metin bildiri; bildiri kitabında basılmamıştır. Bu dosya yazarların son tam metnidir.
Yayın türü	Tam metin bildiri (yayımlanmamış)
Dil	Türkçe (İngilizce özetli)
Anahtar kelimeler	Turizm e-ticareti; Dijital güven; Kişisel verilerin korunması; Türk dünyası; Sınır ötesi veri aktarımı
ORCID	Mahmut Vural: 0000-0001-8946-2540 Kutay Oktay: 0000-0003-0552-0913

ATIF (APA 7. baskı)

Vural, M., & Oktay, K. (2026, 25–27 Eylül). *Türk dünyası turizminde e-ticaret ve dijital güven: Veri koruma rejimlerinin karşılaştırmalı bir analizi (Türkiye–Kazakistan–Kırgızistan örneği)* [Bildiri sunumu]. 8. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Kongresi, Ankara, Türkiye.

IEEE

M. Vural ve K. Oktay, “Türk dünyası turizminde e-ticaret ve dijital güven: Veri koruma rejimlerinin karşılaştırmalı bir analizi,” *8. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Kongresi*nde sunulan bildiri, Ankara, Türkiye, Eyl. 2026.

Türk Dünyası Turizminde E-Ticaret ve Dijital Güven: Veri Koruma Rejimlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi (Türkiye-Kazakistan-Kırgızistan Örneği)

Yrd. Doç. Dr. Mahmut VURAL
Meslek Yüksekokulu
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Kırgızistan
mahmut.vural@manas.edu.kg
ORCID: 0000-0001-8946-2540

Prof. Dr. Kutay OKTAY
Turizm Fakültesi
Kastamonu Üniversitesi
Türkiye
koktay@kastamonu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0552-0913

ÖZET

Türk devletleri arasındaki turist hareketliliğinin artması ve rezervasyon, ödeme ve pazarlama işlemlerinin hızla çevrimiçi ortama taşınması ile birlikte, turizm e-ticaretinde kişisel verilerin korunması konusu ayrı bir önem taşımaktadır. Ancak söz konusu ülkelerin veri koruma rejimlerinin turizm bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmediği görülmektedir. Bu noktadan hareketle, Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan'ın yürürlükteki veri koruma mevzuatlarının turizm e-ticareti açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Nitel doküman analizi deseninin benimsendiği çalışmada, üç ülkenin resmî mevzuat metinleri 1 Ağustos 2026 kesme tarihi esas alınarak; sınır ötesi veri aktarımı, rıza rejimi ile yaptırım ve denetim kapasitesi olmak üzere üç boyutta incelenmiştir. Araştırma neticesinde; üç ülkenin veri korumasını müstakil kanun (Türkiye), ikili yapı (Kazakistan) ve bütünleşik sayısal kodeks (Kırgızistan) olmak üzere üç farklı yapısal modelle düzenlediği tespit edilmiştir. Ayrıca, hiçbir iki ülkenin incelenen üç boyutun tamamında örtüşmediği, buna karşılık en yeni tarihli düzenlemelerin Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) araçlarına daha yakın olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle, Türk dünyasında turizm e-ticaretinin güven altyapısının güçlendirilmesi için asgari bir uyum çerçevesine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu çalışmanın, bundan sonra yapılacak bölgesel uyumlaştırma çalışmalarına temel veri sağlaması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm e-ticareti, dijital güven, kişisel verilerin korunması, Türk dünyası, sınır ötesi veri aktarımı.

E-Commerce and Digital Trust in the Tourism of the Turkic World: A Comparative Analysis of Data Protection Regimes (The Case of Türkiye, Kazakhstan and Kyrgyzstan)

ABSTRACT

It is known that the movement of tourists among the Turkic states has been increasing and that reservation, payment and marketing processes have rapidly been carried into the online environment. Under such conditions, the protection of personal data in tourism e-commerce carries particular importance. However, it has been observed that the data protection regimes of the countries in question have not been examined comparatively within the tourism context. The aim of this research is to evaluate the data protection legislations of Türkiye, Kazakhstan and Kyrgyzstan in terms of tourism e-commerce. Document analysis was used as the data collection technique in this research, and the official legislative texts of the three countries were examined in three dimensions, namely cross-border data transfer, the consent regime, and enforcement and supervisory capacity. As a result of the study, it was determined that the three countries regulate data protection through three different structural models. In addition, it was determined that no two countries overlap in all three dimensions, whereas the most recent regulations are closer to the instruments of the General Data Protection Regulation (GDPR). From this it can be understood that a minimum framework of alignment is required for the trust infrastructure of tourism e-commerce. It is hoped that this study will provide basic data for further researches on regional alignment.

Keywords: Tourism e-commerce, digital trust, personal data protection, Turkic world, cross-border data transfer.

Giriş:

Günümüzde bilişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ve internet üzerinden hizmet sunum olanaklarının artması ile birlikte, turizm sektöründe de önemli değişim ve gelişmeler yaşanmaktadır. Çevrimiçi rezervasyon platformları, mobil uygulamalar, dijital ödeme sistemleri ve sosyal medya kanalları, turizm işletmelerine ürünlerini geniş kitlelere hızlı ve düşük maliyetli olarak ulaştırma imkânı sunmaktadır. Tüm bu gelişmeler, turizm pazarlamasında yeni bir yaklaşım olarak turizm e-ticareti olgusunu beraberinde getirmektedir. Öte yandan, her çevrimiçi rezervasyon ve ödeme işleminin aynı zamanda bir kişisel veri işleme faaliyeti olduğu; konaklama, seyahat ve ödeme bilgilerinin toplanması, saklanması ve çoğu durumda ülke sınırları ötesine aktarılması sonucunu doğurduğu görülmektedir (Mchunu, 2025; Ndaguba ve van Zyl, 2025).

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) çatısı altında yürütülen bütünleşme sürecinde turizm ve dijitalleşme, öncelikli işbirliği alanları arasında yer almaktadır. Nitekim Mayıs 2026 tarihli Türkistan Bildirgesi'nde üye devletler, ulusal turizm platformlarına ve dijital hizmetlere erişimin kolaylaştırılması yoluyla turizm sektöründe dijital işbirliğinin geliştirilmesini taahhüt etmiştir (Report.az, 2026). Benzer şekilde, teşkilatın bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki işbirliği çerçevesi; siber güvenlik, dijital altyapı ve Dijital İpek Yolu girişimlerini kapsamaktadır (Türk Devletleri Teşkilatı, 2026). Söz konusu politika gündemi, üye ülkeler arasındaki turist akışının dijital kanallar üzerinden büyümesini teşvik etmekte; ancak bu büyümenin üzerine oturduğu veri koruma zemininin ne ölçüde uyumlu olduğu sorusunu da beraberinde getirmektedir. Zira sınır ötesi her turizm işlemi, aynı zamanda farklı hukuk düzenlerine tabi bir kişisel veri aktarımıdır.

Turizmde dijitalleşmenin ulaştığı düzey, söz konusu veri akışının hacmine ilişkin bir fikir vermektedir. Konaklama işletmeleri; rezervasyon aşamasında kimlik ve pasaport bilgilerini, ödeme aşamasında finansal verileri, konaklama süresince ise tercih ve davranış verilerini işlemektedir. Aile rezervasyonlarında çocuklara ait veriler, erişilebilirlik taleplerinde ise sağlık durumuna ilişkin veriler işlenmekte; söz konusu veri kategorilerinin tamamı ilgili mevzuatta özel korumaya tabi tutulmaktadır. Buradan hareketle turizm işletmelerinin, faaliyet gösterdikleri her ülkede farklı bir veri koruma rejimiyle karşılaştığı; sınır ötesi bir rezervasyon zincirinde ise bu rejimlerin birbiriyle uyumunun belirleyici hâle geldiği söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde iki ayrı araştırma damarının birbirinden kopuk ilerlediği dikkati çekmektedir. Bir yanda, turizmde dijital mahremiyet ve tüketici güveni üzerine gelişen ve ağırlıklı olarak GDPR bağlamında yürütülen çalışmalar bulunmaktadır (Demirović Bajrami vd., 2026; Jaffari vd., 2026; Mchunu, 2025; Ndaguba ve van Zyl, 2025). Diğer yanda ise Orta Asya ülkelerinin veri koruma kanunlarını uluslararası standartlarla karşılaştıran sınırlı sayıda hukuk çalışması yer almaktadır (Greenleaf ve Kaldani, 2025; Martysheva, 2024). Ancak söz konusu hukuk literatürü Türkiye'yi kapsam dışında bırakmakta, turizm bağlamıyla hiçbir bağ kurmamakta ve 2024-2026 döneminde bölgede yaşanan geniş kapsamlı mevzuat yenilenmesini (Türkiye'de 2024 tarihli yurt dışına aktarım reformu, Kazakistan ve Kırgızistan'da sayısal kodeksler) henüz yansıtmamaktadır. Türk dünyasında turizm e-ticaretinin düzenleyici güven zeminini karşılaştırmalı olarak inceleyen bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

Bu noktadan hareketle; Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan'ın yürürlükteki kişisel veri koruma mevzuatlarının turizm e-ticareti bağlamında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada üç araştırma sorusuna yanıt aranmaktadır: (1) Söz konusu üç ülkenin veri koruma rejimleri hangi yapısal modeller üzerine kurulmuştur ve hangi noktalarda ayrışmaktadır? (2) Bu ayrışma, sınır ötesi turizm işlemleri açısından ne tür güven açıkları üretmektedir? (3) Bölgesel uyum için hangi asgari ortak zemin tanımlanabilir?

Bu amaçla çalışmanın ikinci bölümünde; turizm e-ticaretinde dijital güven ve veri mahremiyeti literatürü incelenmiş, Türk devletlerinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevcut araştırma durumuna değinilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi

açıklanmış; dördüncü bölümde karşılaştırmalı bulgular sunulmuştur. Son bölümde ise bulgular literatür ışığında tartışılmış, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Literatür Taraması:

Turizm E-Ticaretinde Dijital Güven ve Veri Mahremiyeti

Dijital güven, kullanıcıların bir kuruluşun dijital etkileşimleri ve kişisel verileri güvenilir, güvenli ve etik biçimde yönetme kabiliyetine duyduğu inanç olarak tanımlanmaktadır (Demirović Bajrami vd., 2026). Turizm hizmetlerinin satın alma öncesinde denenemeyen, deneyime dayalı niteliği ve dijital ortamda yüz yüze etkileşimin bulunmaması, güveni turizm e-ticaretinin merkezî unsuru hâline getirmektedir. Nitekim turizm platformları üzerine yürütülen güncel bir araştırmada, veri ihlali riskine ilişkin algının dijital güveni önemli ölçüde zayıflattığı ve kurumsal itibara zarar verdiği ortaya konulmuştur (Demirović Bajrami vd., 2026). Buradan hareketle, turistin bir platforma duyduğu güvenin yalnızca sunulan hizmetin kalitesine değil, kişisel verilerinin akıbetine ilişkin beklentilerine de bağlı olduğu söylenebilir.

E-turizm alanındaki literatürde tüketici davranışı boyutunda öne çıkan olgulardan biri mahremiyet-kişiselleştirme paradoksudur. Tüketiciler bir yandan kişiselleştirilmiş hizmet ve öneriler talep etmekte, diğer yandan verilerinin kötüye kullanılmasından endişe duymaktadır (Mchunu, 2025). Söz konusu paradoks, çevrimiçi seyahat acenteleri ve aracı platformların oluşturduğu çok katmanlı veri ekosisteminde üçüncü taraf riskleriyle birleşmekte; şifreleme, anonimleştirme ve veri minimizasyonu gibi teknik önlemlerin yanı sıra GDPR benzeri düzenleyici çerçevelere uyumu da zorunlu kılmaktadır (Mchunu, 2025). Bu tespit, veri korumasının turizm işletmeleri açısından yalnızca bir hukuki yükümlülük değil, aynı zamanda müşteri güveninin sürdürülmesine yönelik stratejik bir yatırım olduğunu göstermektedir.

Kuramsal düzlemde ise turist ile turizm işletmesi arasındaki veri ilişkisi, sosyal sözleşme kuramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu yaklaşıma göre turist, kişisel verilerini hizmet karşılığında paylaşırken şeffaflık, rıza ve hesap verebilirlik ilkelerine dayanan örtük bir sözleşmeye taraf olmaktadır (Ndaguba ve van Zyl, 2025). Benzer şekilde, e-ticarette tüketici güvenini çevresel, sosyal ve yönetişim (ESG) çerçevesi üzerinden inceleyen Jaffari vd. (2026), veri koruma mevzuatına uyumun yönetişim sütununun temel bileşeni olduğunu; şeffaflık ve mahremiyet göstergelerinin tüketici güvenini birden fazla yol üzerinden şekillendirdiğini tespit etmiştir. Görüldüğü üzere literatürün ortak vurgusu, dijital güvenin yalnızca teknik güvenlik önlemleriyle değil, kurumsal ve düzenleyici katmanla birlikte inşa edildiği yönündedir.

Söz konusu güven ilişkisinin işletme açısından ölçülebilir bir karşılığı bulunmaktadır. Jaffari vd. (2026), etik bilgi stratejilerini çevresel, sosyal ve yönetişim çerçevesi içinde inceledikleri çalışmalarında; veri koruma uygulamalarının yalnızca uyum maliyeti değil, aynı zamanda tüketici sadakati üreten bir yönetişim varlığı olduğunu ortaya koymuştur. Benzer biçimde Mchunu (2025), e-turizm işletmelerinde şeffaf mahremiyet politikalarının rekabet avantajı sağladığını belirtmektedir. Buradan hareketle, düzenleyici çerçeveye uyumun turizm işletmeleri açısından savunmacı bir yükümlülükten ziyade pazarlama değeri taşıyan bir yatırım olarak değerlendirilebileceği anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, anılan çalışmaların tamamına yakınının GDPR'ın geçerli olduğu ya da GDPR'ı referans alan pazarlar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Turistin örtük sözleşmesinin teminatı olan düzenleyici katmanın Türk dünyası özelinde nasıl biçimlendiği ise incelenmemiş bir alan olarak durmaktadır. Bu eksiklik, izleyen alt bölümde ele alınan bölgesel hukuk literatürünün sınırlarıyla birleşince daha da belirginleşmektedir.

Türk Devletlerinde Kişisel Verilerin Korunması: Mevcut Araştırma Durumu

Orta Asya ülkelerinin veri koruma kanunlarına ilişkin en geniş kapsamlı karşılaştırma, Greenleaf ve Kaldani (2025) tarafından gerçekleştirilmiştir. Altı ülkenin mevzuatını uluslararası veri koruma sözleşmelerinde yer alan otuzun üzerinde ilkeye karşı puanlayan söz konusu çalışmada; Özbekistan (23), Moğolistan (22) ve Kazakistan (22) görece güçlü,

Kırgızistan (21) ise orta düzeyde bulunmuştur. Aynı çalışmada bölge kanunlarının küresel ortalamaya yakın ancak yüksek standartta olmadığı; bağımsız veri koruma otoritelerinin bulunmadığı ve yaptırım uygulamasının düşük ceza miktarlarıyla henüz başlangıç aşamasında olduğu belirlenmiştir. Dikkati çeken bir bulgu ise Kırgız veri koruma otoritesinin, 2023 yılında gerçekleştirdiği 53 denetim ve tespit ettiği 152 ihlali kamuoyuyla paylaşarak bölgede şeffaflık bakımından istisna oluşturduğudur (Greenleaf ve Kaldani, 2025).

Anılan çalışmanın yaptırım boyutuna ilişkin tespitleri bu araştırma açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Greenleaf ve Kaldani (2025), bölge ülkelerinin tamamında veri koruma otoritelerinin idari yapı içinde konumlandırıldığını; bağımsız otorite modelinin benimsenmediğini ve idari para cezalarının uluslararası ölçütlere göre düşük düzeyde kaldığını belirlemiştir. Aynı çalışmada, yaptırım uygulamasına ilişkin kamuya açık veri bulunmamasının bölge genelinde yaygın bir sorun olduğu; Kırgız otoritesinin 2023 yılına ait denetim ve ihlal istatistiklerini yayımlamasının ise bu açıdan bir istisna oluşturduğu ifade edilmiştir. Söz konusu tespitler, mevzuat metinlerindeki hükümlerin uygulamadaki karşılığının ayrıca incelenmesi gerektiğini göstermektedir.

Kazakistan özelinde ise Martysheva (2024), 94-V sayılı Kişisel Veriler Kanunu'nun işleme ilkelerinin GDPR'ın 5. maddesindeki ilkelerle örtüşmediğini; amaç sınırlaması, veri minimizasyonu, doğruluk ve saklama sınırlaması ilkelerinin kanunda açıkça yer almadığını ortaya koymuştur. Aynı çalışmada, yeterlilik standartlarındaki bu açığın Kazakistan'ın dijital ticaret hedefleri önünde bir engel oluşturduğu ifade edilmiştir.

Söz konusu literatür değerlendirildiğinde üç önemli boşluk göze çarpmaktadır. Birinci boşluk zamansaldır: mevcut karşılaştırmalar 2024 yılı ve öncesindeki mevzuat durumunu esas almakta; Türkiye'de 7499 sayılı Kanun ile yapılan 2024 tarihli yurt dışına aktarım reformunu, Kazakistan'da 2026 yılında yürürlüğe giren Sayısal Kodeks'i ve Kırgızistan'da veri korumasını bütünüyle yeniden kurgulayan 2025 tarihli Sayısal Kodeks'i kapsamamaktadır. İkinci boşluk karşılaştırma kapsamına ilişkindir: Türkiye ile Orta Asya cumhuriyetleri aynı analitik çerçevede karşılaştırılmamıştır. Üçüncü boşluk ise bu çalışma açısından belirleyici olandır: anılan hukuk literatürünün turizm e-ticareti bağlamıyla hiçbir bağ kurmamış olmasıdır. Bu üç boşluğun birlikte giderilmesi, hem bölgesel veri koruma literatürüne hem de turizmde dijital güven literatürüne katkı sağlayacaktır.

Yöntem:

Türk devletlerinin veri koruma rejimlerini turizm e-ticareti bağlamında karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, hukuki metinlerin sistematik biçimde incelenmesine ve önceden tanımlanmış boyutlar üzerinden karşılaştırılmasına imkân tanıması bakımından araştırmanın amacına uygun bulunmuştur.

Araştırmanın örneklemi amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olup Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan'dan oluşmaktadır. Ülke seçiminde üç ölçüt esas alınmıştır. Birinci ölçüt, üç ülkenin de TDT üyesi olması ve aralarındaki turist hareketliliğinin dijital kanallar üzerinden artıyor olmasıdır. İkinci ölçüt, üç ülkenin veri koruma mevzuatlarının üç farklı düzenleme kuşağını temsil etmesidir; Kazakistan kanunu 2013, Türkiye kanunu 2016, Kırgızistan düzenlemesi ise 2025 tarihlidir. Üçüncü ölçüt ise ön inceleme aşamasında üç ülkenin üç farklı yapısal düzenleme modeli sergilediğinin görülmesidir. Azerbaycan, Özbekistan ve Türkmenistan, çalışmanın ayrıntılı çözümleme hedefi gözetilerek kapsam dışında bırakılmış; bu ülkelerin dâhil edilmesi gelecek araştırmalara bırakılmıştır.

Analiz birimi olarak üç ülkenin yürürlükteki mevzuat metinlerinin resmî redaksiyonları esas alınmıştır. Türkiye için 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun güncel metni (mevzuat.gov.tr), Kazakistan için 94-V sayılı Kişisel Veriler ve Korunması Hakkında Kanun ile 255-VIII sayılı Sayısal Kodeks (adilet.zan.kz), Kırgızistan için ise 178 sayılı Sayısal Kodeks (cbd.minjust.gov.kg) incelenmiştir. İkincil kaynak olarak düzenleyici otorite rehberleri ve ilgili akademik literatürden yararlanılmıştır. Söz konusu mevzuat metinlerinin üç ülkede de hareket hâlinde olması nedeniyle 1 Ağustos 2026 tarihi kesme tarihi olarak belirlenmiş; her belge için kanun numarası, redaksiyon tarihi ve erişim tarihi bilgilerini içeren bir sürüm kütüğü tutulmuştur.

Karşılaştırma, turizm e-ticaretiyle doğrudan ilgisi gözetilerek önceden tanımlanan üç boyut üzerinden yürütülmüştür. Birinci boyut, sınır ötesi veri aktarımıdır; zira uluslararası turizm işlemlerinin doğası gereği rezervasyon ve ödeme verileri ülke sınırlarını aşmaktadır. İkinci boyut, işlemenin hukuka uygunluk temelini oluşturan rıza rejimidir. Üçüncü boyut ise kurallara uyumun caydırıcılık ayağını oluşturan yaptırım ve denetim kapasitesidir. Her ülke için her boyutta ilgili madde numarası, hükmün özü ve kodlanmış değer kaydedilmiş; böylece üç ülke ve üç boyuttan oluşan bir karşılaştırma matrisi elde edilmiştir. Bulguların güvenirliğini artırmak amacıyla her hüküm, resmî mevzuat veritabanı ve otorite kaynakları üzerinden çifte doğrulamaya tabi tutulmuş; Rusça mevzuat terimleri ile Türkçe karşılıkları arasındaki eşleme kavramsal düzeyde kontrol edilmiştir. Söz konusu eşlemede Rusça redaksiyonlarda yer alan «владелец персональных записей» ifadesi veri sorumlusu, «субъект данных» ifadesi ilgili kişi, «обработчик» ifadesi veri işleyen ve «трансграничная передача» ifadesi sınır ötesi aktarım olarak karşılanmış; kavramların işlevsel örtüşmesi sözlük karşılıkları yerine ilgili madde tanımları üzerinden sınanmıştır.

Üç temel boyutun yanı sıra, analiz aşamasında turizm işletmelerinin faaliyetleri bakımından doğrudan sonuç doğuran tamamlayıcı hükümler de kaydedilmiştir. Veri sahibi haklarının kullanımına ilişkin süreler, ihlal bildirim yükümlülükleri, özel nitelikli veri kategorileri, çocuklara ait verilerin işlenmesi ve veri koruma sorumlusu atama eşiği bu kapsamda değerlendirilmiş; söz konusu hükümler bulgular bölümünde ayrı bir başlık altında sunulmuştur.

Çalışmanın kapsamına ilişkin önemli bir sınır baştan belirtilmelidir: Araştırma, mevzuat metinlerinin karşılaştırılmasıyla sınırlı olup uygulama düzeyini (denetim pratikleri, yargı kararları ve fiilî uyum) kapsamamaktadır. Bu sınırlılığa sonuç bölümünde ayrıca değinilmiştir.

Bulgular:

Üç Farklı Yapısal Model

Analiz sonucunda üç ülkenin kişisel veri korumasını birbirinden farklı üç yapısal model üzerinden düzenlediği tespit edilmiştir. Türkiye, veri korumasını 6698 sayılı müstakil bir kanunla düzenlemekte olup bu kanun 2024 yılında 7499 sayılı Kanun ile esaslı biçimde güncellenmiştir. Kazakistan'da ise ikili bir yapı söz konusudur: 2013 tarihli 94-V sayılı müstakil kanun yürürlüğünü korumakta, ancak Ocak 2026'da kabul edilen 255-VIII sayılı Sayısal Kodeks'in şemsiyesi altına alınmakta ve 256-VIII sayılı uyumlaştırma kanunu (yürürlük: 12 Temmuz 2026) ile Kodeks terminolojisine uyarlanmaktadır. Söz konusu uyarlama kapsamında kişisel veri tanımının, veri sahibine ilişkin bilgilerin bir veya birden fazla tanımlayıcı ile tamamlanması esasına bağlandığı görülmektedir. Kırgızistan ise üçüncü ve en radikal modeli temsil etmektedir: Veri koruması, müstakil kanundan çıkarılarak 31 Temmuz 2025 tarihli ve 178 sayılı Sayısal Kodeks'in on birinci bölümüne (md. 77-91) taşınmış; Kodeks, Şubat 2026'da yürürlüğe girmiştir. Üç ülkenin düzenleme çerçevesine ilişkin temel bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Üç Ülkenin Veri Koruma Düzenleme Çerçevesi (1 Ağustos 2026 itibarıyla)

Özellik	Türkiye	Kazakistan	Kırgızistan
Temel düzenleme	6698 sayılı KVK Kanunu (2016)	94-V sayılı Kanun (2013) + 255-VIII Sayısal Kodeks (2026)	178 sayılı Sayısal Kodeks (2025), Bölüm 11
Güncel durum	Son değişiklik: 7499 s. Kanun; yürürlük 01.06.2024	256-VIII s. uyumlaştırma; yürürlük 12.07.2026	Yürürlük: Şubat 2026 (179 s. Kanun)
Yapısal model	Müstakil kanun	İkili yapı (kanun + kodeks şemsiyesi)	Bütünleşik kodeks
Resmî kaynak	mevzuat.gov.tr	adilet.zan.kz	cbd.minjust.gov.kg

Sınır Ötesi Veri Aktarımı

Sınır ötesi aktarım boyutunda üç ülkenin de ilk basamakta yeterlilik esasını benimsediği, ancak ikinci basamaktaki güvence araçları bakımından keskin biçimde ayrıştığı saptanmıştır. Türkiye'de 2024 reformu ile yeniden yazılan 9. madde üç basamaklı bir rejim kurmaktadır: Aktarım öncelikle hedef ülke, sektör veya kuruluş hakkında verilmiş bir yeterlilik kararına dayanabilmekte; yeterlilik kararı bulunmayan hâllerde standart sözleşme, bağlayıcı şirket kuralları veya taahhütname gibi uygun güvencelerle açık rıza aranmaksızın gerçekleştirilebilmekte; bu iki basamağın da bulunmadığı durumlarda ise açık rıza gibi arızi hâllere başvurulabilmektedir. Standart sözleşme yoluyla gerçekleştirilen aktarımlarda ise sözleşmenin imzalanmasından itibaren beş iş günü içinde Kurul'a bildirimde bulunulması zorunlu tutulmuştur. Böylece 2024 öncesinde ana mekanizma konumundaki açık rızanın, arızi bir hukuka uygunluk sebebine dönüştürüldüğü anlaşılmaktadır.

Kırgızistan'da 178 sayılı Kodeks'in 89. maddesi benzer bir mimari sergilemektedir: Sektörel düzenleyici, yeterli koruma sağlayan ülkelerin listesini yayımlamakta; listedeki ülkelere aktarım serbest bırakılmakta; liste dışındaki ülkelere aktarım ise rıza, uluslararası anlaşma, sözleşmenin ifası veya düzenleyici tarafından onaylanmış sözleşme hükümleriyle mümkün kılınmaktadır. Kazakistan'da ise 94-V sayılı Kanun'un 16. maddesi, aktarımı hedef devletin veri korumasını sağlaması şartına bağlamakta; koruma sağlamayan ülkelere aktarımı yalnızca rıza, onaylanmış uluslararası anlaşma, kamu düzenine ilişkin kanun hükümleri veya rızanın alınamadığı hâllerde anayasal hakların korunması gerekçeleriyle sınırlı tutmaktadır. Dikkati çeken husus, Kazak mevzuatında standart sözleşme veya bağlayıcı şirket kuralları benzeri modern güvence araçlarının bulunmaması ve genel bir veri yerelleştirme zorunluluğunun da yer almamasıdır. Bununla birlikte 16. maddenin dördüncü fıkrası, sınır ötesi aktarımın kanunlarla yasaklanabileceğini veya sınırlanabileceğini öngörmektedir. Nitekim 256-VIII sayılı uyumlaştırma kanunu, iletişim alanında abonelere ilişkin hizmet bilgilerinin Kazakistan topraklarında saklanmasını ve kural olarak yurt dışına aktarılmamasını hükme bağlamıştır. Buradan hareketle Kazak mevzuatında genel değil, sektörel nitelikte bir yerelleştirme yaklaşımının benimsendiği söylenebilir. Buradan hareketle, sınır ötesi aktarım boyutunda Türkiye ile Kırgızistan'ın GDPR tipi yeterlilik ve standart sözleşme modelinde buluştuğu, 2013 kurgusunu koruyan Kazakistan'ın ise güvence araçları bakımından yalnız kaldığı söylenebilir.

Rıza Rejimi

Rıza boyutunda ise tablo tersine dönmektedir. Türkiye'de 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi, kişisel verilerin kural olarak ilgili kişinin açık rızasıyla işlenebileceğini öngörmekte; kanunlarda öngörülme, sözleşmenin ifası, hukuki yükümlülük, hayati menfaat ve meşru menfaat gibi hâlleri rızanın istisnaları olarak saymaktadır. Kazakistan'da da benzer bir kurgu geçerlidir: 94-V sayılı Kanun'un 7. maddesi işlemeyi kural olarak veri sahibinin rızasına bağlamakta, rızanın usul ve içeriği 8. maddede ayrıntılı biçimde düzenlenmekte, rıza aranmaksızın işlemeye imkân veren hâller ise 9. maddede sayılmaktadır. Görüldüğü üzere her iki ülkede de rıza merkezî hukuka uygunluk sebebi konumundadır.

Kırgızistan ise bu boyutta farklı bir felsefeyi benimsemiştir. 178 sayılı Kodeks'in 79. maddesi, işleme için altı hukuka uygunluk dayanağı öngörmekte; sözleşmenin ifası, yasal yükümlülük, hayati menfaat, kamu yararı ve meşru menfaat dayanaklarını rızanın önüne yerleştirmektedir. Rıza, ancak diğer dayanakların bulunmadığı hâllerde başvurulan son dayanak olarak konumlandırılmıştır. Ayrıca aynı maddede, ayrı biçimde sunulmayan, anlaşılır olmayan veya başka bir dayanak mevcutken talep edilen rızanın geçersiz sayılacağı; rızanın geri alınmasının, verilmesinden daha zor olamayacağı hükme bağlanmıştır. Söz konusu mimari, GDPR'ın çok dayanaklı işleme modeline üç ülke içindeki en yakın örneği oluşturmaktadır. Bu bulgu dikkati çekmektedir; zira bölgenin en yeni tarihli düzenlemesini yapan ülkenin, rıza rejiminde en ileri Avrupa modelini benimsediği anlaşılmaktadır.

Yaptırım ve Denetim Kapasitesi

Üçüncü boyutta ayrışma bu kez Türkiye'yi yalnız bırakmaktadır. Türkiye'de idari yaptırımlar doğrudan 6698 sayılı Kanun'un 18. maddesinde düzenlenmiş; denetim, kurumsal olarak

bağımsız Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na verilmiş ve veri sorumluları sicili (VERBİS) oluşturulmuştur. Kazakistan'da ise 94-V sayılı Kanun'un 29. maddesi sorumluluğu genel atıfla ülke kanunlarına, fiilen İdari İhlaller Kanunu'na havale etmektedir. Kırgızistan'da da benzer biçimde, 178 sayılı Kodeks'in 90. maddesi bağımsız bir sektörel düzenleyici ile kayıt sahipleri sicili öngörmekte ve düzenleyiciye mevzuata aykırı işlemenin durdurulmasını isteme ile mahkemeye başvurma yetkisi tanımakta; ancak ceza miktarları Kodeks'te yer almamakta, 68. madde sorumluluğu ihlaller mevzuatına yönlendirmektedir. Literatürdeki tespitler bu tabloyu tamamlamaktadır: Greenleaf ve Kaldani (2025), bölge ülkelerinde ceza miktarlarının uluslararası standartlara göre düşük olduğunu ve yaptırım uygulamasının başlangıç aşamasında bulunduğunu; buna karşılık Kırgız otoritesinin denetim istatistiklerini ve örnek kararlarını yayımlayarak şeffaflık bakımından öne çıktığını belirtmiştir.

Tamamlayıcı Bulgular: Veri Sahibi Hakları, İhlal Bildirimi ve Etki Değerlendirmesi

Üç temel boyutun yanı sıra, turizm işletmelerinin günlük faaliyetleri bakımından doğrudan sonuç doğuran hükümler de incelenmiş; bu alanda Kırgız Sayısal Kodeksi'nin diğer iki ülkeye kıyasla daha ayrıntılı bir düzenleme getirdiği tespit edilmiştir. Kodeks'in 78. maddesinde işleme ilkeleri; hukuka uygunluk, adillik ve şeffaflık, amaç sınırlaması, veri minimizasyonu, doğruluk, saklama sınırlaması ile bütünlük ve gizlilik başlıkları altında ayrı ayrı sayılmaktadır. Söz konusu ilke listesinin Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün beşinci maddesindeki yapıyla örtüştüğü görülmektedir. Martysheva (2024) tarafından Kazak mevzuatında bulunmadığı belirtilen ilkelerin, Kırgız Kodeksi'nde açık biçimde düzenlenmiş olması göze çarpmaktadır.

İhlal bildirimi bakımından da benzer bir ayrışma söz konusudur. Kırgız Kodeksi'nin 63. maddesi, dijital ortamda meydana gelen ve tarafların hak ve menfaatlerini etkileyen olayların tespit edilmesinden itibaren yetmiş iki saat içinde sektörel düzenleyiciye bildirilmesini zorunlu kılmakta; veri işleyenin veri sorumlusuna bildirim süresini ise kırk sekiz saat olarak belirlemektedir. Aynı maddede bildirimin içeriği; olayın tanımı, etkilenen kullanıcı sayısına ilişkin değerlendirme, sonuçların açıklanması ve alınan önlemler olarak düzenlenmiştir. Türkiye'de veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler 6698 sayılı Kanun'un 12. maddesinde düzenlenmiş olup ihlal bildirimi Kurul uygulamasıyla somutlaştırılmıştır. Kazak mevzuatında ise bu ayrıntıda bir bildirim rejimine rastlanmamıştır.

Turizm işletmeleri açısından doğrudan sonuç doğuran bir diğer hüküm, veri koruma sorumlusu atama yükümlülüğüdür. Kırgız Kodeksi'nin 88. maddesi, çalışan sayısı ondan fazla olan kuruluşlar için kişisel verilerin işlenmesinden sorumlu bir kişinin belirlenmesini zorunlu tutmaktadır. Söz konusu eşik, bölgedeki orta ölçekli konaklama işletmelerinin önemli bir bölümünü kapsam içine almaktadır. Ayrıca Kodeks'in 82. maddesinde etki değerlendirmesi yapılması gereken hâller; otomatik karar alma uygulamaları, binden fazla veri sahibine ait özel nitelikli verilerin işlenmesi ve kamuya açık alanların sistematik izlenmesi olarak sayılmıştır. Kamera sistemleri yaygın biçimde kullanan konaklama işletmeleri bakımından üçüncü hâlin özellikle önem taşıdığı söylenebilir.

Özel nitelikli veriler ve çocuklara ait veriler bakımından da farklılıklar bulunmaktadır. Kırgız Kodeksi'nin 80. maddesi; ırk veya etnik köken, siyasi görüş, dinî inanç, sendika üyeliği, genetik veri, kimlik tespitine yönelik biyometrik veri ile sağlık, cinsel yaşam ve cinsel yönelime ilişkin verilerin işlenmesini kural olarak yasaklamakta ve istisnaları sınırlı biçimde saymaktadır. Aynı Kodeks'in 81. maddesi çocuklara ait verilerin işlenmesini özel koşullara bağlamakta; on dört yaşını dolduran çocukların kendi verilerinin işlenmesine bizzat rıza verebileceğini hükme bağlamaktadır. Aile rezervasyonları ve erişilebilirlik taleplerinin yaygınlığı dikkate alındığında, söz konusu hükümlerin turizm işletmelerinin veri yönetimi uygulamalarını doğrudan ilgilendirdiği anlaşılmaktadır.

Eksenel Ayrışma Örüntüsü

Üç boyuta ilişkin bulgular bir arada değerlendirildiğinde, çalışmanın en çok göze çarpan örüntüsü ortaya çıkmaktadır: Hiçbir iki ülke, incelenen üç boyutun tamamında aynı yaklaşımı paylaşmamaktadır. Tablo 2'de görüldüğü üzere; sınır ötesi aktarımda Türkiye ile Kırgızistan aynı modelde buluşurken Kazakistan ayrışmakta, rıza rejiminde Türkiye ile Kazakistan örtüşürken Kırgızistan ayrışmakta, yaptırım boyutunda ise Kazakistan ile Kırgızistan

benzeşirken Türkiye farklılaşmaktadır. Bir başka ifadeyle, her boyutta farklı bir ülke yalnız kalmakta; ikili yakınlaşmalar boyuttan boyuta el değiştirmektedir. Bu örüntü, bölgedeki düzenleyici yakınsamanın tam değil, kısmi ve eksene bağlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Karşılaştırma Matrisi: Üç Ülke, Üç Boyut

Boyut	Türkiye	Kazakistan	Kırgızistan
Sınır ötesi aktarım	md. 9: yeterlilik kararı + standart sözleşme/BCR + arızi hâller (üç basamak)	md. 16: yeterlilik esası + rıza/anlaşma istisnaları; standart sözleşme aracı yok	md. 89: yeterlilik listesi + onaylı sözleşme hükümleri
Rıza rejimi	md. 5: açık rıza kural, istisnalar sayılı	md. 7-9: rıza kural, istisnalar sayılı	md. 79: altı dayanak; rıza son dayanak; şarta bağlı rıza geçersiz
Yaptırım ve denetim	Ceza kanun içinde (md. 18); bağımsız Kurul; VERBİS	md. 29: İdari İhlaller Kanunu'na havale	md. 90: sektörel düzenleyici + sicil; md. 68: ihlaller mevzuatına havale

Sonuç, Tartışma ve Öneriler:

Tartışma

Bulguların ortaya koyduğu ilk husus, düzenleme tarihi ile GDPR araçlarına yakınlık arasındaki ilişkidir. En yeni tarihli düzenlemeyi yapan Kırgızistan, rıza mimarisinde GDPR'ın çok dayanaklı modeline en yakın kurguyu benimsemiş; 2024 reformuyla Türkiye, sınır ötesi aktarım rejimini GDPR'ın beşinci bölümündeki mekanizmalarla büyük ölçüde hizalamış; 2013 kurgusunu koruyan Kazakistan ise yeterlilik fikrini erken benimsemekle birlikte modern güvence araçları katmanına henüz geçmemiştir. Greenleaf ve Kaldani (2025), Orta Asya kanunlarında GDPR etkisinin sınırlı olduğunu tespit etmişti; ancak söz konusu değerlendirme 2024 kesitiyle sınırlıdır. Bu çalışmanın bulguları, 2024-2026 döneminde yaşanan reform dalgasının anılan tabloyu değiştirmeye başladığını; yakınsamanın gerçek ancak eşzamanlı değil kademeli olduğunu göstermektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse bölge, GDPR modeline doğru aynı yönde fakat farklı hızlarda ilerlemektedir.

Kodeksleşme eğilimi de üzerinde durulması gereken bir diğer hususdur. İncelenen iki Orta Asya ülkesi de veri korumasını sayısal kodeks çatısı altına taşımış; ancak bunu farklı mimarilerle gerçekleştirmiştir. Kırgızistan müstakil kanunu ilga ederek veri korumasını Kodeks'in içine gömerken, Kazakistan müstakil kanunu koruyarak Kodeks'i şemsiye konumuna yerleştirmiştir. Türkiye'de ise böyle bir kodeks bulunmamaktadır. Yapısal çeşitlilik ile içerik yakınsamasının bir arada görülmesi, bölgesel uyumlaştırma açısından çift yönlü bir sonuç doğurmaktadır: İçerik düzeyindeki yakınsama ortak zemin arayışını kolaylaştırırken, yapısal çeşitlilik hukuki referans sistemlerinin eşleştirilmesini teknik olarak güçleştirmektedir.

Bulguların turizm e-ticareti açısından taşıdığı anlam ise uygulama yönünden ayrıca değerlendirilmelidir. Somut bir senaryo üzerinden ifade etmek gerekirse; Türkiye'de yerleşik bir seyahat acentesinin Kırgızistan'daki bir konaklama tesisine müşteri verisi aktarması hâlinde işlem, Türkiye tarafında 9. maddenin basamaklarına, Kırgızistan tarafında ise 89. maddedeki liste kontrolüne tabi olacaktır; her iki rejim de standartlaştırılmış sözleşme araçları sunduğundan işletmeler açısından öngörülebilir ve düşük maliyetli bir uyum yolu mevcuttur. Buna karşılık aynı işlem zincirine Kazakistan'da yerleşik bir ödeme aracısının veya tur operatörünün dâhil olması durumunda, standart sözleşme aracının bulunmaması nedeniyle uyum büyük ölçüde işlem bazlı rıza yönetimine dayanacaktır. Söz konusu asimetri, işletmeler için işlem maliyeti ve hukuki belirsizlik üretmekte; literatürde dijital güvenin kurumsal ve düzenleyici ayağı olarak tanımlanan katmanı zayıflatmaktadır (Demirović Bajrami vd., 2026; Jaffari vd., 2026). Sosyal sözleşme kuramı açısından bakıldığında ise şeffaflık, rıza ve hesap

verebilirlik ilkelerinin üç ülkede farklı biçimlenmesi, turistin veri paylaşımına ilişkin örtük sözleşmesinin sınır geçişlerinde kesintiye uğraması anlamına gelmektedir (Ndaguba ve van Zyl, 2025).

Tamamlayıcı bulgular, kademeli olgunlaşma tezini destekleyen ek kanıt sunmaktadır. Kırgız Kodeksi'nin işleme ilkelerini, ihlal bildirim sürelerini, etki değerlendirmesi hâllerini ve veri koruma sorumlusu eşiğini açık biçimde düzenlemesi; en yeni tarihli düzenlemenin yalnızca rıza mimarisinde değil, uyum araçları bakımından da Avrupa modeline yaklaştığını göstermektedir. Greenleaf ve Kaldani (2025) bölge kanunlarının uluslararası ölçütlere göre orta düzeyde kaldığını tespit etmişti; ancak söz konusu değerlendirme Kodeks öncesi Kırgız mevzuatını esas almaktadır. Bu çalışmanın bulguları, anılan puanlamanın Kodeks sonrası dönemde yeniden yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

Söz konusu ayrıntı farkının turizm işletmeleri açısından somut bir maliyet karşılığı bulunmaktadır. Kırgızistan'da faaliyet gösteren ve çalışan sayısı ondan fazla olan bir konaklama işletmesi, veri koruma sorumlusu atamak, kamera sistemleri için etki değerlendirmesi yapmak ve ihlal hâlinde yetmiş iki saatlik bildirim süresine uymakla yükümlüdür. Aynı işletmenin Kazakistan'daki muadili için mevzuat bu ayrıntıda bir yükümlülük öngörmemektedir. Bölgesel zincir işletmeler bakımından bu durum, tek bir kurumsal uyum politikasının en sıkı rejime göre kurgulanmasını gerektirmekte; bağımsız küçük işletmeler bakımından ise hangi ülkede hangi yükümlülüğün geçerli olduğuna ilişkin belirsizlik üretmektedir. Buradan hareketle, uyumlaştırma ihtiyacının yalnızca sınır ötesi aktarım kurallarıyla sınırlı olmadığı; işletme düzeyindeki uyum araçlarını da kapsaması gerektiği söylenebilir.

Son olarak bulgular, TDT'nin politika gündemiyle birlikte okunmalıdır. Türkistan Bildirgesi'nde turizm sektöründe dijital işbirliği ve ulusal turizm platformlarına karşılıklı erişim taahhüt edilmiş (Report.az, 2026); teşkilatın bilgi ve iletişim teknolojileri gündemi de dijital altyapı ve siber güvenlik işbirliğini kapsamıştır (Türk Devletleri Teşkilatı, 2026). Ancak veri koruma rejimlerinin uyumlaştırılması, bu gündemde henüz açık bir başlık olarak yer almamaktadır. Platform erişiminin kolaylaştırıldığı ancak veri-güven zemininin parçalı kaldığı bir bütünleşme modelinin eksik kalacağı, bu çalışmanın bulgularından hareketle ileri sürülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma genel olarak değerlendirildiğinde; Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan'ın kişisel veri korumasını müstakil kanun, ikili yapı ve bütünleşik kodeks olmak üzere üç farklı yapısal modelle düzenlediği tespit edilmiştir. İncelenen üç boyutun hiçbirinde üç ülkenin tamamının örtüşmediği, her boyutta farklı bir ülkenin yalnız kaldığı ve ikili yakınlaşmaların eksene göre el değiştirdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, en yeni tarihli düzenlemelerin GDPR araçlarına daha yakın olduğu; bölgesel yakınsamanın kademeli biçimde ilerlediği anlaşılmaktadır. Buradan hareketle, Türk dünyasında turizm e-ticaretinin ihtiyaç duyduğu dijital güven zemininin kendiliğinden oluşmayacağı, bilinçli bir uyumlaştırma çabası gerektirdiği söylenebilir.

Bölgesel düzeyde, TDT bünyesinde veri koruma alanına özgü bir alt çalışma grubunun oluşturulması önerilmektedir. Söz konusu grubun öncelikli gündemini; üye ülkeler arasında karşılıklı yeterlilik tanımasına yönelik ortak ölçütlerin geliştirilmesi, turizm işlemlerinde kullanılabilecek ortak bir standart sözleşme şablonunun hazırlanması ve turizm sektörüne özgü bir veri koruma davranış kurallarının benimsenmesi oluşturabilir. Bu tür bir asgari ortak zeminin, tam mevzuat birliği gerektirmeksizin sınır ötesi işlemlerin öngörülebilirliğini artıracağı ve bütünleşme hedefine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ulusal düzeyde ise her ülke için farklı öncelikler öne çıkmaktadır. Kazakistan açısından, sınır ötesi aktarımda standart sözleşme ve bağlayıcı şirket kuralları benzeri güvence araçlarının mevzuata kazandırılması, söz konusu asimetrinin giderilmesinde belirleyici olacaktır. Kırgızistan açısından, Kodeks ile ihlaller mevzuatı arasındaki yaptırım bağının netleştirilmesi ve işletmelere yönelik açık ve anlaşılır uygulama rehberlerinin yayımlanması fayda sağlayacaktır. Türkiye açısından ise yeterlilik kararlarının bölge ülkelerini kapsayacak

biçimde değerlendirilmesi, Türk dünyası ile veri akışlarının kolaylaştırılmasına hizmet edecektir.

Tamamlayıcı bulgulardan hareketle ikinci bir öneri grubu daha geliştirilebilir. Veri koruma sorumlusu atama eşiği, etki değerlendirmesi gerektiren hâller ve ihlal bildirim süreleri bakımından üye ülkeler arasında asgari bir ortak standardın belirlenmesi; turizm işletmelerinin bölge genelinde tek bir uyum politikası kurgulayabilmesine imkân tanıyacaktır. Özellikle ihlal bildirim süresinin yeknesaklaştırılması, sınır ötesi rezervasyon zincirlerinde ortaya çıkan olayların yönetimini kolaylaştıracaktır.

İşletme düzeyinde, turizm işletmelerinin faaliyet gösterdikleri her pazarda aktarım envanteri oluşturmaları; aydınlatma metinlerini açık ve anlaşılır biçimde hazırlamaları ve rıza yönetimi altyapılarını üç rejimin en sıkı gereklerine göre kurmaları önerilmektedir. Literatürde ortaya konulduğu üzere, şeffaf veri uygulamalarının tüketici güveni ve sadakati üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır (Jaffari vd., 2026; Mchunu, 2025); bu bakımdan düzenleyici uyum, işletmeler için yalnızca bir maliyet kalemi değil aynı zamanda güvenilir ve sürdürülebilir bir pazarlama varlığıdır.

Çalışmanın temel sınırı bilgi kaynağına ilişkindir. Araştırma mevzuat metinleriyle sınırlı tutulmuş; denetim pratikleri, yargı kararları ve fiilî uyum düzeyi kapsam dışında kalmıştır. Mevzuattaki yakınsamanın uygulamada aynı ölçüde gerçekleşip gerçekleşmediği bu çalışmadan hareketle söylenemez.

Örneklem bakımından değerlendirme üç ülke ile sınırlandırılmıştır. Azerbaycan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın dâhil edilmesi söz konusu tabloyu değiştirebilir.

Zamansal açıdan ise bulgular, üç ülkede de mevzuatın hareket hâlinde olması nedeniyle 1 Ağustos 2026 kesme tarihiyle kayıtlıdır. İzleyen dönemde yapılacak değişiklikler tablonun güncellenmesini gerektirebilir.

Gelecek araştırmalar açısından üç yön öne çıkmaktadır. Öncelikle karşılaştırmanın diğer TDT üyelerini ve gözlemci ülkeleri kapsayacak biçimde genişletilmesi, bölgesel örüntünün bütününü ortaya koyacaktır. Ayrıca ihlal kararları, denetim istatistikleri ve idari yaptırım verileri üzerinden uygulama düzeyinin incelenmesi, mevzuat analizini tamamlayacaktır. Son olarak, bölge ülkelerindeki turizm işletmelerinin veri koruma farkındalığı ve uyum düzeyine ilişkin ampirik araştırmalar, düzenleyici çerçeve ile saha gerçekliği arasındaki mesafeyi ölçme imkânı sunacaktır.

Bu çalışma; Türk dünyasında turizm e-ticaretinin güven altyapısına yönelik bundan sonra yapılacak akademik çalışmalara ve bölgesel uyumlaştırma girişimlerine temel veri sağlaması umudunu taşımaktadır.

Kaynakça

Demirović Bajrami, D., Petrović, M. D., Milenković, J., Atış, E., Radovanović, M. M., Radosavac, A., Atasoy, E. ve Doğan, M. (2026). Communicating digital responsibility: How trust signals shape consumer responses in tourism platforms. Frontiers in Communication, 11, 1837842. https://doi.org/10.3389/fcomm.2026.1837842

Greenleaf, G. ve Kaldani, T. (2025). Data privacy laws in Central Asia: Between ex-SSR and 'Belt & Road'. International Data Privacy Law, 15(1), 67-88. https://academic.oup.com/idpl/article/15/1/67/8112931

Jaffari, A. A., Gupta, H., Muzaffar, A., Madawala, K. ve Wajid, N. (2026). Trust in the digital marketplace: Exploring ethical information strategies through the ESG framework. Behaviour & Information Technology. Çevrimiçi ön yayın. https://doi.org/10.1080/0144929X.2026.2655870

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. (2016, 7 Nisan). T.C. Resmî Gazete (Sayı: 29677). https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5

Martysheva, A. (2024). On aligning Kazakhstan's data protection legislation with GDPR to enhance digital trade. Harvard Undergraduate Law Review. https://hulr.org/spring-2024/on-aligning-kazakhstans-data-protection-legislation-with-gdpr-to-enhance-digital-trade

Mchunu, N. T. (2025). Privacy concerns and information security in e-tourism: Business and information management perspective. The case for touring companies in South Africa. Athens Journal of Tourism, 12(1), 39-60. https://doi.org/10.30958/ajt.12-1-2

Ndaguba, E. A. ve van Zyl, C. (2025). Digital privacy in tourism management: An interdisciplinary analysis of trends, challenges, and solutions. Journal of Infrastructure, Policy and Development, 9(4), 9131. https://doi.org/10.24294/jipd9131

Report.az. (2026, 16 Mayıs). OTS to promote digital cooperation in tourism sector. https://report.az/en/foreign-politics/ots-to-promote-digital-cooperation-in-tourism-sector

Tsifrovoy kodeks Kyrgyzskoy Respubliki No. 178. (2025, 31 Temmuz). https://cbd.minjust.gov.kg/3-48/edition/35412/ru

Tsifrovoy kodeks Respubliki Kazahstan No. 255-VIII. (2026, 9 Ocak). https://adilet.zan.kz

Türk Devletleri Teşkilatı. (2026, Ağustos 15). Cooperation in information and communication technologies (ICT). https://www.turkicstates.org/en/areas-of-cooperation-detail/10-cooperation-in-information-and-communication-technologies-ict

Zakon Respubliki Kazahstan "O personal'nyh dannyh i ih zashchite" No. 94-V. (2013, 21 Mayıs). https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1300000094